

Implikacje rosyjskiej agresji na Ukrainę dla sektora nawozowego

Podsumowanie:

- Konsekwencje ekonomiczne wojny w Ukrainie dla światowego rynku nawozów są poważne. Będzie to miało negatywne skutki dla bezpieczeństwa żywnościowego szczególnie wielu, mniej zamożnych regionów świata.
- Białoruś i Rosja mają znaczący udział w światowym eksporcie nawozów potasowych (blisko 40% łącznie) oraz wieloskładnikowych. Rosja jest również ważnym graczem na światowym rynku nawozów azotowych (12%).
- Polska w relatywnie małym stopniu zaspokaja swoje potrzeby krajową produkcją w przypadku nawozów potasowych (w ok. 40%, w tym nawozów wieloskładnikowych mających w składzie potas). Wyzwaniem będzie ich zastąpienie w krótkim terminie ze względu na wysoką koncentrację tego rynku i duże znaczenie Rosji i Białorusi.
- Ukraina jest istotnym partnerem eksportowym dla Polski w segmencie nawozowym. W tym aspekcie wojna może tymczasowo zwiększyć podaż nawozów o tę część produkcji, która trafiłaby do naszych sąsiadów.
- Wszystkie rodzaje nawozów silnie drożały od początku 2021. W lutym mocznik był o 122%, superfosfat potrójny o ok. 52% droższy r/r.
- Polscy producenci muszą zmierzyć się z wysokimi cenami surowców do produkcji – przede wszystkim gazu ziemnego (w lutym +300% r/r), ale również fosforytów (+96% r/r) i soli potasowej (+93% r/r). Niewielkim pocieszeniem jest niedawna przecena uprawnień do emisji CO₂ (-24% od szczytu w lutym).
- Rosną ceny płodów rolnych, głównie za sprawą wojny w Ukrainie. Powinno to ograniczać negatywny wpływ na popyt na nawozy.

Departament Analiz Ekonomicznych

@PKO_Research

www.pkobp.pl/centrum-analiz

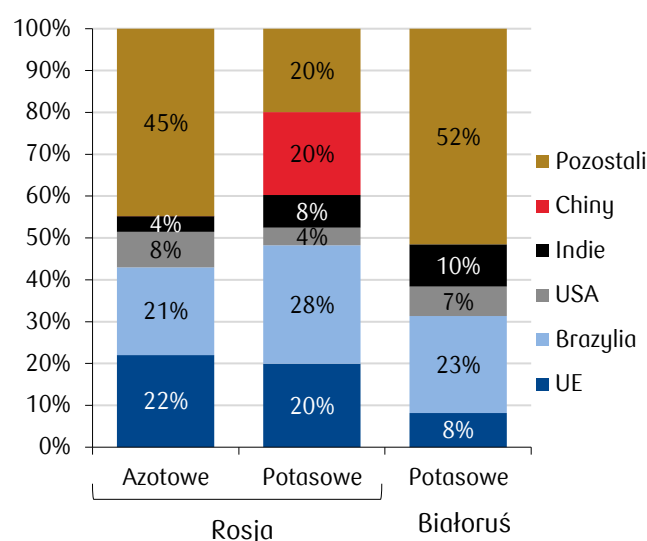
Zespół Analiz Sektorowych
analizy.sektorowe@pkobp.pl
22 521 87 39

Maciej Rozkrut

Znaczenie Rosji, Białorusi i Ukrainy na światowym rynku nawozów

- Zarówno Rosja, jak i Białoruś, mają duże znaczenie w światowej produkcji i handlu nawozami. Bardzo istotny z punktu widzenia Unii Europejskiej jest rynek nawozów azotowych, czyli przede wszystkim mocznika i saletry amonowej, a Rosja i Białoruś odpowiadają łącznie za ok. 12% ich światowego eksportu.
- Białoruś i Rosja są na drugim i trzecim miejscu na świecie pod względem wartości wyeksportowanych nawozów potasowych. Rynek ten jest silnie skoncentrowany (zależny od występowania złóż soli potasowej) – nasi wschodni sąsiedzi odpowiadają za blisko 40% światowego eksportu, kolejne 40% dostarcza Kanada.
- Oba kraje mają bardzo niewielki udział w eksporcie nawozów fosforowych (m.in. fosforanu amonu (DAP) i superfosfat potrójny (TSP)).
- Ukraina jest uzależniona od importu nawozów. Eksportuje jedynie niewielkie ilości nawozów azotowych.

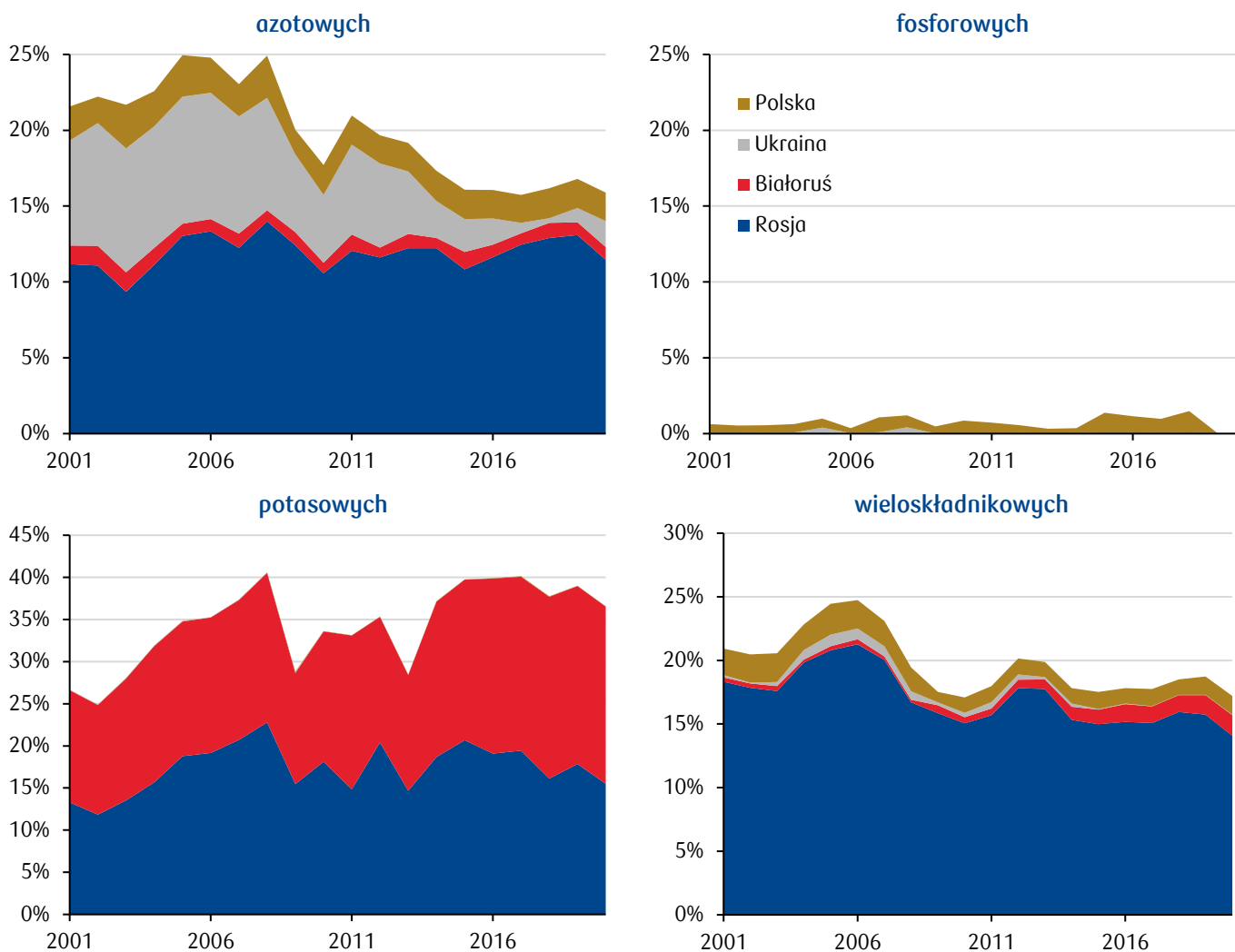
Wykres 1. Główne kierunki eksportu nawozów z Rosji i Białorusi w 2020

Źródło: PKO Bank Polski na podstawie danych Comtrade

- W segmencie nawozów azotowych głównymi eksporterami są Chiny (ok. 12% wartości światowego eksportu) oraz kraje Zatoki Perskiej (Katar, Arabia Saudyjska i Oman – po 5-6%) i Holandia (5%).
- Za eksport nawozów fosforowych odpowiadają przede wszystkim Chiny (26% wartości światowego eksportu), Maroko (25%), Izrael (15%) i Egipt (9%). Chiny są również liderami w eksporcie nawozów wieloskładnikowych (17%), przed Marokiem (16%), Rosją (14%) i USA (10%).

Wykres 2. Udział w światowym eksporcie nawozów w latach 2001-2020

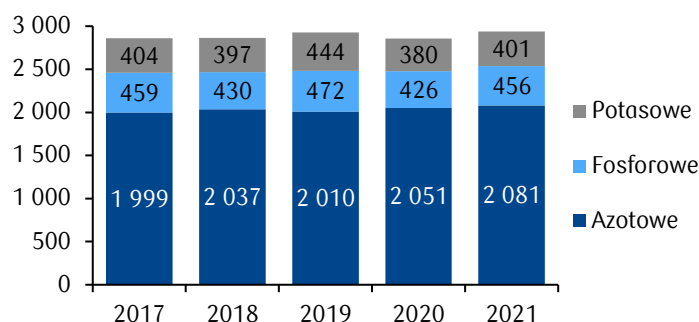

Źródło: PKO Bank Polski na podstawie danych Comtrade

Produkcja nawozów w Polsce a handel zagraniczny

- Polska produkcja nawozów koncentruje się na nawozach azotowych – w przeliczeniu na czysty składnik stanowi ok. 70% ogółu wyprodukowanych nawozów.
- W ostatnich latach wzrost polskiej produkcji zanotowano jedynie w grupie nawozów azotowych.
- Polskie zapotrzebowanie na nawozy najmocniej zaspokajane jest importem w segmencie nawozów potasowych, w tym wieloskładnikowych zawierających potas.
- Polska produkcja nawozów azotowych pozwala na pokrycie standardowego zapotrzebowania krajowego. W przypadku nawozów fosforowych ich produkcja odpowiada ok. 90% popytu na ten rodzaj produktu w Polsce.

Wykres 3. Produkcja nawozów w przeliczeniu na czysty składnik, w tysiącach ton

Źródło: PKO Bank Polski na podstawie danych GUS

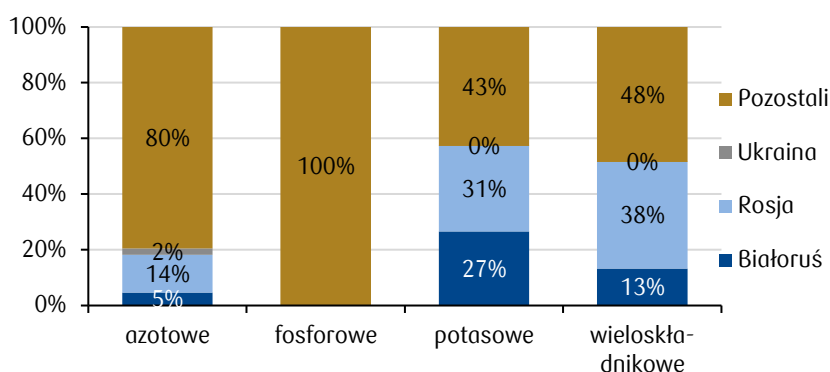
Tabela 1. Udział krajowej produkcji w dostawach krajowych (w przeliczeniu na czysty składnik)

	2010	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
azotowe	123%	112%	113%	105%	102%	100%	108%	102%	101%
fosforowe	117%	95%	93%	104%	94%	94%	92%	93%	88%
potasowe	43%	39%	36%	44%	40%	42%	40%	40%	37%

Źródło: PKO Bank Polski na podstawie danych GUS

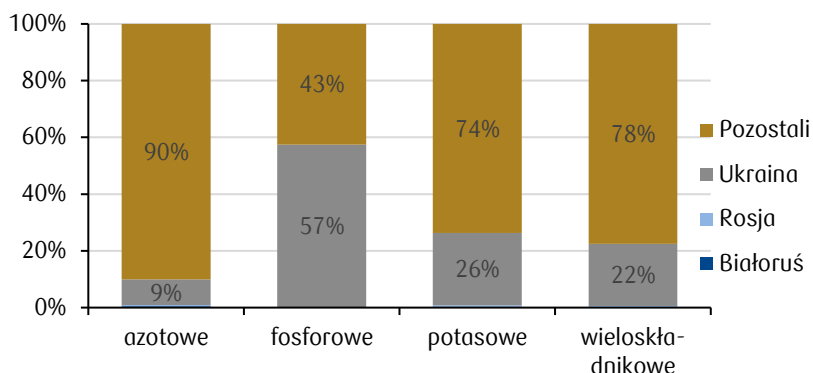
- Rosja i Białoruś są bardzo istotnymi kierunkami dla polskiego importu nawozów potasowych i wieloskładnikowych.
- Ukraina z kolei jest ważnym odbiorcą nawozów. Najmocniej jest to widoczne w przypadku nawozów fosforowych – trafiło tam niemal 60% naszego eksportu. Tymczasowe ograniczenie tego kierunku handlu powinno wspierać krajową podaż nawozów.
- Innymi ważnymi kierunkami polskiego importu nawozów są Niemcy (ok. 28% importu nawozów azotowych), Holandia i Maroko (kolejno 65% i 34% importu nawozów fosforowych) oraz Litwa (15% nawozów wieloskładnikowych). Kierunek litewski również może ucierpieć w wyniku implikacji gospodarczych wojny na Ukrainie, gdyż był kluczowym partnerem Białorusi w handlu nawozami potasowymi.
- Ceny nawozów szybko rosły od początku 2021 i zbliżają się lub przekroczyły (mocznik) szczyty z 2008. Drożeją wszystkie rodzaje nawozów oraz surowce potrzebne do ich wyprodukowania.
- Silnymi wzrostami cen cechowały się fosforyty i sól potasowa – główne surowce do produkcji kolejno nawozów fosforowych i potasowych.

Wykres 4. Polski import nawozów w 2020

Źródło: PKO Bank Polski na podstawie danych Eurostat

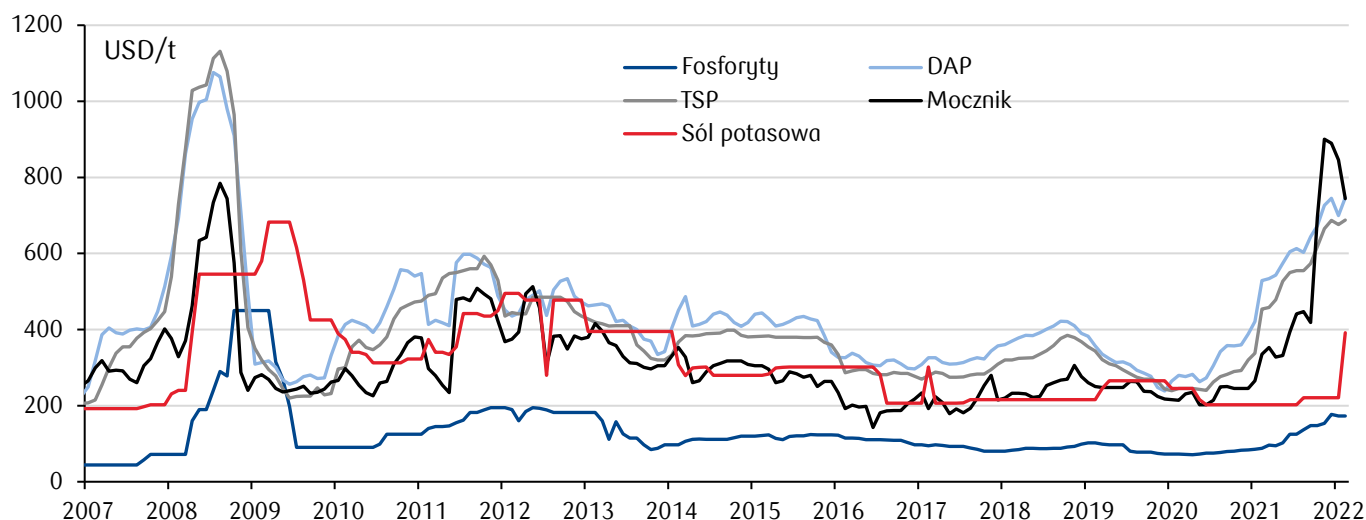
Wykres 5. Polski eksport nawozów w 2020

Źródło: PKO Bank Polski na podstawie danych Eurostat

- Nawet do 80% kosztu produkcji nawozów azotowych stanowią koszty gazu ziemnego, a jego ceny w Europie utrzymują się na historycznie wysokich poziomach. Skłania to producentów do ograniczania produkcji w europejskich zakładach, co obserwowaliśmy też w listopadzie i grudniu 2021. Takie działania podjęła już Yara w swoich fabrykach we Włoszech i Francji. Wydaje się, że skala tego zjawiska nie powinna być duża ze względu na wysokie ceny nawozów, niskie stany zapasów po okresie ograniczonej produkcji z 2021 i potencjalne wsparcie (dla producentów lub rolników) ze strony rządów mających na względzie bezpieczeństwo żywnościowe.
- Wysokie ceny nawozów skłaniają rolników do ograniczania bądź optymalizowania ich zużycia. Skalę takich dostosowań w produkcji rolnej powinny ograniczać bardzo wysokie ceny wielu płodów rolnych.
- Mniejsze zużycie nawozów i wysokie ceny płodów rolnych mogą doprowadzić do mniejszych plonów w skali globalnej i zagrozić bezpieczeństwu żywnościowemu, szczególnie w mniej zamożnych krajach.

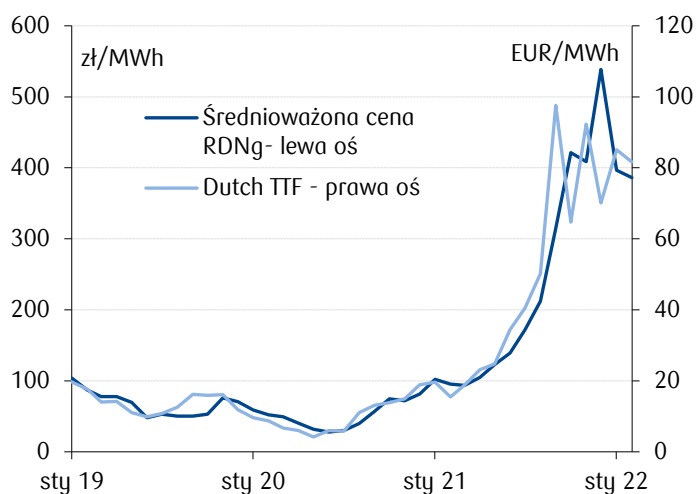
Wykres 6. Notowania wybranych nawozów na rynkach światowych

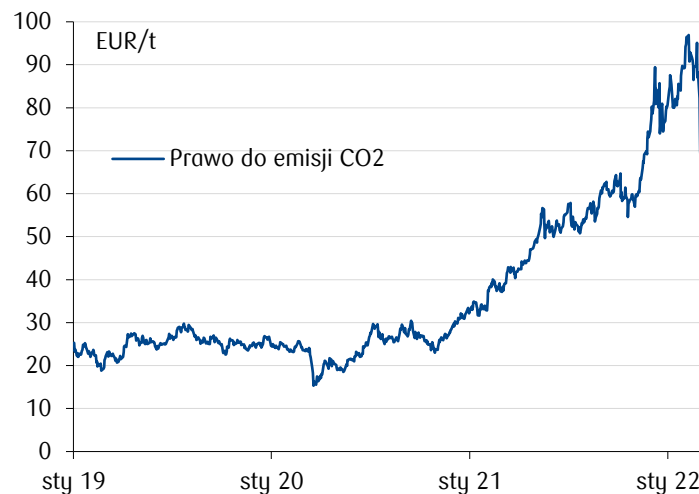
Źródło: PKO Bank Polski na podstawie danych Banku Światowego; DAP - fosforan amonu, Zatoka Meksykańska, TSP - superfosfat potrójny, Zatoka Meksykańska, mocznik - Morze Czarne, sól potasowa - Vancouver, Fosforyty - Afryka Północna;

Wykres 7. Notowania gazu ziemnego na TGE i w Holandii

Wykres 8. Notowania cen uprawnień do emisji CO2

Źródło: PKO Bank Polski na podstawie danych TGE i Macrobond;

Źródło: PKO Bank Polski na podstawie danych z Macrobond

Pozostałe implikacje i wątki istotne z punktu widzenia sektora nawozowego:

- **Unia Europejska zaczęła sankcjonować import nawozów potasowych po wyborach prezydenckich na Białorusi latem 2020. Sankcje zostały rozszerzone w czerwcu 2021 i obejmowały już ok. 20% wartości importu nawozów potasowych do Unii. Zakaz importu został rozszerzony 2 marca 2022 na całość białoruskiego sektora nawozów potasowych.** Co więcej, Litwa zablokowała w grudniu dostęp Białorusinom do swojego portu w Kłajpedze, z którego nawozy rozprawdane były po świecie. Białoruś chciała przekierować transport nawozów najpierw do portów łotewskich lub estońskich (oba kraje, solidarnie z Litwą, odmówiły), a potem do portów rosyjskich. Na ten moment brak informacji o porozumieniu między prezydentami obu państw. Dla Rosjan takie rozwiązanie może nie być optymalne, gdyż mogłoby ograniczyć potencjał eksportowy tamtejszego producenta nawozów potasowych – Uralskali.
- **Kanadyjski producent nawozów potasowych, firma Nutrien, zapowiedział, że będzie w stanie zwiększyć produkcję o 29%.** Istnieje jednak ryzyko, że kanadyjska podaż może mieć problemy z dotarciem na rynki światowe w związku z zapowiadany na połowę marca strajkiem kolejarzy w tym kraju.
- **W związku z działaniami wojennymi na Ukrainie wstrzymany został przesył amoniaku, jednego z podstawowych surowców do produkcji nawozów, z Togliatti w obwodzie samarskim do portu w Odessie.** Przesyłano nim do 2 mln ton surowca rocznie, czyli ok. 40-50% rosyjskiego eksportu amoniaku.
- **W wyniku sankcji nakładanych przez państwa zachodnie na Rosję w odpowiedzi na agresję na Ukrainę możliwości transportu morskiego rosyjskich produktów zostały silnie ograniczone** (A.P. Moller-Maersk A/S i Mediterranean Shipping Co. przestały obsługiwać transporty z rosyjskich portów; zmniejszenie ruchu w rosyjskich portach szacowane jest na 30%) **i obciążone podwyższonym ryzykiem** (trudności lub brak możliwości finansowania i ubezpieczania takich transakcji handlowych).
- Rosyjskie Ministerstwo Przemysłu i Handlu 4 marca 2022 wydało komunikat sugerujący rosyjskim producentom ograniczenie eksportu nawozów. Wcześniej, w listopadzie, Rosjanie ogłosili kwoty eksportowe dla nawozów azotowych obowiązujące do końca maja 2022. **W lutym Rosja zakazała eksportu saletry amonowej (nawóz azotowy) do końca kwietnia 2022.** Istnieje ryzyko przedłużenia przez Rosję ograniczeń eksportowych lub ich rozszerzenia na inne nawozy.
- **Trudności z transportem morskim nawozów, sankcje i inne ograniczenia eksportowe nawozów z Rosji i Białorusi zmniejszają bezpieczeństwo żywnościowe wielu krajów.** Było to jednym z tematów ostatniej wizyty prezydenta J. Bolsonaro w Rosji. Brazylia jest jednym z największych producentów żywności na świecie, ale jednocześnie jest uzależniona od importu nawozów z Rosji. Po powrocie do kraju prezydent Bolsonaro zapowiedział rozwój brazylijskiej produkcji nawozów potasowych. W tym celu dąży do zniesienia zakazu wydobycia surowców na dziewiczych terenach dorzecza Amazonki bogatych w sól potasową.

Departament Analiz Ekonomicznych

PKO Bank Polski S.A.
ul. Puławska 15, 02-515 Warszawa
t: 22 521 80 84
email: DAE@pkobp.pl

Główny Ekonomista, Dyrektor Departamentu

Piotr Bujak	piotr.bujak@pkobp.pl	22 521 80 84
-------------	--	--------------

Zespół Analiz Sektorowych

analizy.sektorowe@pkobp.pl

Michał Koleśnikow	michal.kolesnikow@pkobp.pl	22 521 81 23
Aleksandra Balkiewicz-Żerek	aleksandra.balkiewicz-zerek@pkobp.pl	22 521 56 59
dr Mariusz Dziwulski	mariusz.dziwulski@pkobp.pl	22 521 81 88
Piotr Krzysztofik	piotr.krzysztofik@pkobp.pl	22 521 81 25
Maciej Rozkrut	maciej.rozkrut@pkobp.pl	22 521 87 39
Anna Senderowicz	anna.senderowicz@pkobp.pl	22 521 81 24
Karolina Sędzimir	karolina.sedzimir@pkobp.pl	22 521 81 28

Jesteś zainteresowany otrzymywaniem raportów analitycznych PKO Banku Polskiego? Napisz do nas: DAE@pkobp.pl

Nasze analizy znajdziesz również na Twitterze oraz na stronie internetowej Centrum Analiz PKO Banku Polskiego:

 [@PKO_Research](https://twitter.com/PKO_Research)

Bank Polski

Centrum
Analiz

Materiał zatwierdził(a): Michał Koleśnikow

Informacje i zastrzeżenia:

Niniejszy materiał („Materiał”) ma charakter wyłącznie informacyjny oraz nie stanowi oferty w rozumieniu ustawy - Kodeks cywilny, ani rekomendacji do zawarcia transakcji kupna, sprzedaży lub innego rodzaju przeniesienia któregośkolwiek instrumentu finansowego. Bank dołożył wszelkich racjonalnych i niezbędnych starań, aby informacje zamieszczone w Materiale były rzetelne oraz oparte na wiarygodnych źródłach.

Informacje zawarte w Materiale nie mogą być traktowane jako propozycja nabycia którychkolwiek instrumentów finansowych, usługa doradztwa inwestycyjnego lub podatkowego ani jako forma świadczenia pomocy prawnej. Prognozy oraz dane zawarte w Materiale nie stanowią zapewnienia uzyskania określonych wyników jakichkolwiek transakcji finansowych ani przyszłych cen którychkolwiek instrumentów finansowych.

Materiał nie stanowi badania inwestycyjnego ani publikacji handlowej w rozumieniu Rozporządzenia Delegowanego Komisji (UE) 2017/565 z dnia 25 kwietnia 2016 r. uzupełniającego dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/65/UE w odniesieniu do wymogów organizacyjnych i warunków prowadzenia działalności przez firmy inwestycyjne oraz pojęć zdefiniowanych na potrzeby tej dyrektywy.

Bank i jego spółki (podmioty) zależne oraz pracownicy tych podmiotów mogą być zainteresowani zawarciem lub być stroną transakcji finansowych, w tym zawartych na instrumentach finansowych, których wynik jest uzależniony od czynników (danych i informacji) wymienionych w Materiałach.

Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie, ul. Puławska 15, 02-515 Warszawa, wpisana do rejestru przedsiębiorców prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy, XIII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego numer KRS 0000026438, NIP: 525-000-77-38, REGON: 016298263; kapitał zakładowy (kapitał wpłacony) 1 250 000 000 zł.